

[Bo Kristensen]

uddannelse allerede fra den første ledige dag. Det var det, jeg opfattede som det positive, at kvalifikationerne kan blive bedre, inden vi kommer med uddannelses tilbuddet, og det tror jeg såmænd også fru Jytte Andersen gør.

For god ordens skyld skal jeg så lige nævne, at det konservative folkeparti vil stemme imod dagsordensforslaget.

Arbejdsministeren (Henning Dyremose):

Som kompensation til hr. Svend Auken for, at jeg stadig ikke vil besvare hans spørgsmål i forbindelse med denne debat, skal jeg sige, at på et passende tidspunkt under den næste debat kan vi selvfølgelig vende tilbage til det spørgsmål, som hr. Svend Auken har rejst. På det tidspunkt vil det sikkert være et meget relevant spørgsmål.

Derudover skal jeg sige til hr. Svend Auken, at han godt må vænne sig til at citere mig korrekt. Det var hr. Svend Auken, der brugte stærke udtryk, nemlig »fiasko« og »dundrende fiasko«, og som modsætning til det sætter hr. Svend Auken så i sit eget sind »succes« og tillægger arbejdsministeren at have brugt det udtryk. Jeg er igen sikker på, at når hr. Svend Auken læser referatet, vil han konstatere, at det ikke er det, arbejdsministeren har sagt; arbejdsministeren har sagt, at der har været en langsommere tilgang til disse uddannelser, end vi havde forventet. Vi tror indtil videre, at det er indkøringsproblemer; vi overvåger det, vi har afsat det oprindelige beløb på budgettet igen i år med henblik på, at det kan gå hen at blive en succes, men vi har ikke vurderet, at det er blevet det endnu. Vi overvåger det altså, og vi er mere optimistiske end hr. Svend Auken, men altså ikke så optimistiske, at vi i dag tør påstå, at det er en succes.

Fru Jytte Andersen stillede mig to konkrete spørgsmål. Jeg kan sige, at jeg har samme holdning til misbrug, uanset hvilken side der foretager det. Misbrug er misbrug og skal fjernes.

For så vidt angår spørgsmålet om at forlænge forpligtelsen fra kommunerne til at give bidragene, kan jeg sige, at det har jeg personlig ikke haft lejlighed til at tage stilling til endnu, men det er selvfølgelig et spørgsmål, som må blive overvejet på et passende tidspunkt.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag til motiveret dagsorden af Jytte Andersen (S) og Ole Henriksen (SF) (se foran)

forkastedes, idet 57 (S, SF og VS) stemte for, 63 (KF, V, RV, CD, KrF og FP) imod.

Hermed sluttede forespørgslen.

Formanden:

Inden vi går til næste sag på dagsordenen, skal jeg meddele, at de sidste to sager på dagsordenen, nemlig første behandling af lovforslag nr. L 185 og første behandling af lovforslag nr. L 186, udgår af dagsordenen i dag.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af lovforslag nr. L 160:

Forslag til lov om forbud mod indførsel af kul fra Den Sydafrikanske Republik.
(FremSAT 30/1 86).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Kelm-Hansen (S):

I gårdsdagens aviser kunne vi læse om en blodig massakre i Sydafrika, hvor politiet havde åbnet ild mod demonstrerende sorte skolebørn og dræbt flere af dem. Denne voldshandling er en klar bekræftelse af, at den opstramning af den danske sanktionspolitik mod det sydafrikanske apartheidregime, som folketings vedtog den 13. december sidste år, var en rigtig handling. Det forslag, som vi nu har til første behandling, er en af konsekvenserne af det socialdemokratiske beslutningsforslag fra dengang.

Der har ellers på det sidste været forlydender fremme om, at nu var det sydafrikanske styre på vej mod en liberalisering, men netop nedskydningen af de sorte børn viser med uhyggelig tydelighed, at dette intet har på sig. Det var vi for øvrigt nogle medlemmer, som fik dokumenteret på anden vis i går, idet vi havde samtaler med den sorte sydafrikanske politiker Steve Tshwete fra UDF, United Democratic Front, og derfor er det godt, at beslutningsforslaget fra december nu

[Kelm-Hansen]

udmøntes i praktisk lovgivning, hvor første fase er den endelige afvikling af kulimporten fra Sydafrika.

I den hidtidige Sydafrikadebat har det af og til været hævdet, at den slags danske initiativer var fuldstændig uden betydning, og af hensyn til de medlemmer, der stadig måtte være af den opfattelse, vil jeg gerne henvise til en artikel, som fandtes i det sydafrikanske dagblad The Star den 16. januar. Her omtales den danske beslutning om at stoppe for kulimporten fra Sydafrika, og bl.a. redaktøren fra Financial Times International Coal-Report udtaler, at dette vil skabe uro på kulmarkedet, at det vil kunne vise sig at være en af de mest betydningsfulde økonomiske forholdsregler, der er taget mod Den Sydafrikanske Republik, og at det vil ramme en række sydafrikanske kulminer.

På denne baggrund forstår jeg godt den oplysning, vi har fået fra udenrigsministeren i et notat til udenrigsudvalget om Danmarks deltagelse i mødet mellem EF-udenrigsministrene og frontlinjestaterne i Lusaka den 3.-4. februar. Udenrigsministeren fortæller os her, at det danske indlæg på mødet som det eneste blev hilst med bifald fra frontlinjestaterne. Det kan vi vist rolig tage som en bekræftelse på, at det er en rigtig Sydafrikapolitik, folketinget har vedtaget, og når udenrigsministeren netop fremhæver det med bifaldet i sin redegørelse, går jeg også ud fra, at vi nu er kommet så langt i denne sag, at hele regeringen står bag lovforslaget, således at vi kan få det vedtaget denne gang, også med alle regeringspartiernes stemmer.

Af det, jeg hermed har sagt, vil det formentlig være fremgået, at socialdemokratiet vil gøre sit til, at forslaget får en hurtig og velvillig behandling i udvalget.

Arentoft (KF):

Da mit partis ordfører ikke kan være til stede, skal jeg udtale følgende på det konservative folkepartis vegne:

Folketinget har ved adskillige debatter haft lejlighed til at beskæftige sig med den politiske situation i det sydlige Afrika, og partiernes holdning hertil er velkendt. Der er således ikke grund til at gå nærmere ind herpå i denne debat om kulindkøb. Netop for så vidt angår kullene har det været klart, at de store kulimportører har indrettet deres

indkøbspolitik, således at den fulgte folketingets henstilling om over en periode at bringe kulimporten til ophør.

Regeringen har derfor ikke følt noget politisk behov for at lovgive yderligere i dette spørgsmål og har endvidere fundet det uheldigt at skulle bringe firmaer i en situation, hvor de måtte blive udsat for at foretage kontraktbrud. Det kan ikke være en politisk hensigtsmæssig fremgangsmåde og skulle ikke gerne blive præcedensdannende.

Imidlertid har et folketingsflertal som bekendt gennem vedtagelse af et beslutningsforslag alligevel pålagt regeringen at fremsætte lovforslag om en noget kortere frist for afvikling af kulimporten fra Sydafrika. Det forslag fra udenrigsministeren, som vi behandler her i dag, er naturligvis helt i overensstemmelse med vedtagelsen af dette beslutningsforslag og kan dermed bringe denne sag til en endelig afslutning.

Jens Peter Jensen (V):

På venstres vegne kan jeg anbefale, at vi stemmer for det foreliggende lovforslag. Det er jo fremsat i god overensstemmelse med de parlamentariske regler. Der er et flertal i folketinget, der har ønsket det, og det respekterer vi ved at stemme for det.

Riishøj (SF):

Vi har heller ikke fra socialistisk folkepartis side problemer med at støtte forslaget. Det ligner meget det forslag, vi selv fremsatte sidste efterår, men der er naturligvis grund til at knytte nogle kommentarer til denne historiske vedtagelse, som snart vil ske vedrørende kulimporten.

Som bekendt er det en diskussion, vi har haft flere gange i folketinget gennem de sidste 10 år. Der har været udført beregninger, der viste, at dette forslag ville koste utrolig mange penge. Nu viser det sig, at de katastrofeforudsigelser, som ikke mindst fra elværkerne, men også fra visse partier har været fremme i denne sag, er helt ubegrundede, ikke mindst på baggrund af den energipolitiske situation i øjeblikket, der faktisk gør, at det forslag, der vedtages her, formodentlig bliver fuldstændig omkostningsfrit for det danske samfund. Selv om det ikke havde været det, havde der givetvis været et flertal, der havde vedtaget dette forslag alligevel,

[Riishøj]

men grunden til, at det gennemføres udramatisk, er formodentlig, at selv elværkerne nu godt ved, at det ikke koster det danske samfund særlig mange penge at stoppe for kulimporten. Derfor får vi den fredelige udgang af debatten, og det er selvfølgelig lykkeligt, at det kan gennemføres nogenlunde fredeligt og roligt.

I selve beslutningsforslaget er der den gode ting, som også var i SFs oprindelige forslag, at bestyrelsesmedlemmer, der overtræder denne bestemmelse, personlig drages til ansvar for deres gerninger. Man kan altså ikke få den situation, som jo har hersket inden for dele af miljølovgivningen, at virksomheder som helhed pålægges en symbolsk bøde. Nu hæfter bestyrelsesmedlemmerne personlig.

Jeg mener også, at der ligesom vedrørende våbenembargoloven kunne være grund til med hensyn til det strafferetlige at sikre sig en konfiskation af eventuel fortjeneste i forbindelse med ulovlig kulimport fra Sydafrika, men det kan eventuelt drøftes i udvalget og naturligvis også i det retspolitiske udvalg.

I øvrigt omtalte den konservative ordfører sanktioner og brud i det hele taget. For SF er det vigtigt at understrege, at dette er et enestående tilfælde i international politik; vi opfatter Sydafrika som et enestående tilfælde. Men når det kommer dertil, at man bruger handelen som politisk middel, må vi nok sige, at det er Danmarks allierede USA, der bruger det helt åbenlyst, mest hæmningsløst og har brugt det utallige gange i Øst-Vesthandelen i forbindelse med Iran, hvor der har været utallige brud på indgåede kontrakter. Det er altså ikke fra vores side, vi skal bidrage til at politisere den internationale handel. Sydafrika er et enestående tilfælde; det er i allerhøjeste grad USA og dets allierede, men under pres fra USA, som har gennemført en politisering af den internationale handel. Det er naturligvis også sket fra den anden supermagt i adskillige tilfælde, bl.a. over for Jugoslavien og Kina.

Det er glædeligt, at vi kan få vedtaget forslaget, men jeg vil godt spørge udenrigsministeren, om det vedtages enstemmigt; det var hr. Kelm-Hansen også inde på. Så vidt jeg kan se, er der ingen ordførere til stede fra centrum-demokraterne, som nok er det interessante parti i denne sammenhæng. Jeg mener, at også udadtil, internationalt, var det

rart at vide, om der står en enig regering bag dette stop for kulimporten.

Stinus (RV):

På det radikale venstres vegne vil jeg gerne udtrykke tilfredshed med dette første skridt til opfølgning af folketingsbeslutningen af 13. december sidste år. Jeg vil gerne bekræfte, at det radikale venstre betragter denne lovgivning som et vigtigt skridt henimod den totale handelsboykot af Sydafrika, en boykot, hvis betydning understreges af det, der i øjeblikket sker i Sydafrika – eller netop ikke sker.

EF-ländernes udenrigsministre har netop på deres møde i Haag udtalt, at de af præsident Botha foreslåede reformer ikke opfylder behovet for de hastende og vidtrækkende foranstaltninger, som er nødvendige for at afskaffe apartheid hurtigst muligt.

På det samme møde bekræftede udenrigsministrene, at de tolvts holdning vedrørende Sydafrika vil blive taget op til overvejelse, hvis væsentlige fremskridt i retning af afskaffelse af apartheid ikke nås inden for en rimelig tid.

Det radikale venstre finder det af betydning, at Danmark ikke alene som det første af de 12 EF-lande – hvilket måske ikke er så overraskende – men også som det første af de nordiske lande nu tager dette meget konkrete skridt. For os at se er dette et eksempel til efterfølgelse både for de øvrige nordiske lande og for de øvrige 11 lande i EPS-samarbejdet. At det virkelig bliver tilfældet, bør Danmark arbejde for blandt vore samarbejdspartnere.

Det radikale venstre vil med glæde medvirke til lovforslagets gennemførelse.

Kofod-Svendsen (KrF):

Jeg kan kort meddele, at mit parti kan tilslutte sig det foreliggende forslag, og vi vil medvirke til en hurtig udvalgsbehandling.

Albrechtsen (VS):

Den 13. december 1985 blev der taget et meget vigtigt skridt frem mod en total økonomisk boykot af raciststyret i Pretoria, og som bekendt drejer det sig i dag om kulimporten, det første af de to lovforslag, og VS kan naturligvis støtte det lovforslag, der foreligger her.

[Albrechtsen]

Vi har hele tiden ment, at kulimporten skulle stoppes så hurtigt som fysisk muligt. Det ville da sige, at man heller ikke på nogen måde f.eks. skulle tage hensyn til eksisterende kontrakter eller problemer med en lidt højere kulpris, hvis det kom på tale. Det ville være en pris, som vi så måtte betale, men jeg tror nu, at den pris i virkeligheden ikke bliver så frygtelig høj. Jeg tror, elselskaberne nok skal klare at fremskaffe den nødvendige mængde kul til nogenlunde rimelige priser, og det er jo godt.

Netop afbrydelsen af kulimporten er en af de allervigtigste ting, Danmark kan gøre. Det har været langt den mest dominerende post på samhandelsregnskabet med Sydafrika, og det er klart, at raciststyret har stor brug for den valuta, som kuleksporten indbringer. Efterhånden som det bliver vanskeligere og vanskeligere for Sydafrika at komme af med kullene – uden i hvert fald at sænke prisen væsentligt – øges det nødvendige pres på regimet. Derfor er det også klart – det håber jeg også udenrigsministeren vil bekræfte her i dag – at det nu må være den danske regerings opgave at gøre alt for, at kulimportører i andre lande følger denne beslutning op, for jo hurtigere Danmark kan få tilslutning til kulboycotten fra de andre kulimportører, jo hurtigere får den selvfølgelig den maksimale effekt. Derfor bør denne sag ikke alene betragtes som et konkret dansk skridt, men også som en inspirationskilde for de andre lande. En international tilkendegivelse i debatten er det jo samtidig, og det håber jeg at udenrigsministeren er enig i og vil arbejde ud fra, ikke mindst på baggrund af det meget dårlige resultat, som EF opnåede på Lusakamødet, hvor man vitterlig fra EF-landenes side udviste en overordentlig ringe imødekommehed med hensyn til at forstærke sanktionspolitikken. Man kan vel sige, at Lusakamødet var et udtryk for, at EF trækker den nødvendige sanktionspolitik i langdrag.

Jeg har også forstået, at man var utrolig negativ over for frontlinjestaternes behov for væsentligt øget økonomisk bistand i forbindelse med terrorregimentets destabiliseringspolitik over for disse lande, hvor de har behov for en meget betydelig økonomisk kompensation fra netop EF med henblik på at genopbygge landene. Det er jo sådan, at den eneste mulighed for en nogenlunde fredelig

overgang til demokrati i Sydafrika netop er kombinationen af den interne modstand, som ANC går i spidsen for, og så sanktionspolitikken. Det er jo en analyse, som det glæder mig at udenrigsministeren, sidste gang vi diskuterede dette i folketingssalen, i virkeligheden – sådan fornemmede jeg det – var enig i. Det er de to kræfter, der kan tvinge apartheidsystemet i knæ og tvinge raciststyret til at gå i opløsning, til så at sige at falde fra hinanden, i bedste fald på samme måde som præsident Marcos' regime på Filippinerne faldt fra hinanden: denne dobbelte indsats fra sanktionspolitikken og det indre pres. Derfor har EFs linje været forkert, forsøget på at trække sanktionerne i langdrag er forkert. Det, der sker her i dag i folketinget, er derimod det rigtige.

Ove Jensen (FP):

Min første tanke efter at have læst dette lovforslag var, at det har meget lange udsigter med at få Danmarks store gæld til udlandet tilbagebetalt, når vi nu skal til at tage politiske hensyn i stedet for at se på, hvor vi kan købe varerne bedst og billigst. Og hvad er det så, Danmark opnår ved at lave en sådan ordning? Det er, at vi gør os selv til grin, fordi vi kommer til at give mere for de kul, som vi skal købe et andet sted. Sydafrika er revnede ligeglade, de kan sagtens sælge deres kul til anden side. Vi gør os selv til grin, og jeg vil sige til de ordførere, som håber, forslaget kan blive vedtaget enstemmigt, at det kan det i hvert fald ikke. Fremskridtspartiet vil naturligvis stemme imod et sådant forslag.

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Regeringens standpunkt vedrørende Sydafrika vil være velkendt for alle her i tinget. Vi havde jo den seneste debat herom for nøjagtigt 3 måneder siden, så det skal jeg ikke komme nærmere ind på.

Jeg vil i stedet koncentrere mig om det foreliggende lovforslag og synes, det vil være rimeligt at komme med et par bemærkninger om forhistorien til lovforslaget.

Den danske import af kul fra Sydafrika blev indledt af elværkerne i 1976, og siden da har importen med jævne mellemrum været genstand for debat både her i folketinget og også i medierne. Debatten har resulteret i

[Udenrigsministeren]

en række folketingsbeslutninger og som opfølgning heraf henvendelser fra regeringen til kulimportørerne. Her tænker jeg i første række på folketingets motiverede dagsorden af 20. januar 1983 og folketingsbeslutningerne af 28. maj 1984 og 13. december 1985 om skærpelse af sanktionspolitikken over for Sydafrika – jeg skal komme tilbage til den sidstnævnte folketingsbeslutning om et øjeblik.

Elsammenslutningerne Elsam og Elkraft, der som bekendt står for den væsentligste del af importen af kul fra Sydafrika, har efterkommet regeringens henvendelser, både den i 1983 og den i 1984, henvendelser, der var et resultat af de førnævnte beslutninger her i tinget. I overensstemmelse med folketingets beslutning fra 1984 underrettede jeg endvidere ved skrivelse af 26. februar 1985 folketingets udenrigsudvalg om Elsams og Elkrafts beslutninger om afvikling af kulimporten fra Sydafrika samt om tidsplanen herfor, en tidsplan, der indebar, at elværkernes kulimport fra Sydafrika ville være fuldt afviklet ved udgangen af 1989, ganske som folketinget havde ønsket det.

Elsam og Elkraft har desuden efterfølgende til regeringen oplyst, at de har opsagt alle eksisterende kontrakter om køb af kul fra Sydafrika til udløb mellem 1987 og 1989. Selskaberne køber ikke og vil ikke købe kul fra Sydafrika på spotmarkedet, og der vil ikke blive indgået nye kontrakter om køb af kul fra Sydafrika. Selskaberne har endelig generelt bekræftet, at de også fremover vil efterleve beslutningerne fra 1983 og 1984.

Elkraft traf senere i efteråret 1985 beslutning om allerede at bringe importen til ophør ved udgangen af 1988. Elsam har ikke haft denne mulighed, bl.a. på grund af længere kontraktperioder.

Olieselskaberne BP og Shell, som i 1984 og første halvdel af 1985 importerede begrænsede mængder kul fra Sydafrika, bl.a. for at kunne opfylde visse leveringskontrakter, der var blevet nødlidende som følge af kulminestrejken i Storbritannien, har også erklæret, at de vil efterleve beslutningerne i folketinget fra 1983 og 1984, og endvidere er Oliebranchens Fællesrepræsentation blevet anmodet om at underrette sine medlemmer om 1983- og 1984-beslutningerne, hvilket da også er sket.

Hermed er alle potentielt betydende kulimportører udtrykkeligt blevet gjort opmærksom på folketingets nævnte beslutninger, og folketingets udenrigsudvalg er løbende blevet holdt orienteret om disse forhold.

Med den fastlagte tidsplan ville afviklingen af kulimporten fra Sydafrika ske i fuld overensstemmelse med folketingets beslutninger fra 1983 og 1984 og så hurtigt som muligt, uden at de involverede elselskaber ville blive tvunget til at skride til kontraktbrud, og det var bl.a. på baggrund af de allerede gennemførte og efterlevede væsentlige skærpelser på kulområdet, at regeringen i december 1985 ikke fandt behov for at fremsætte et lovforslag, der pålagde elselskaberne en hurtigere afvikling af kulimporten fra Sydafrika.

Folketingets beslutning af 13. december 1985 om yderligere skærpelse af sanktionerne mod Sydafrika pålagde imidlertid regeringen inden den 1. februar i år at fremsætte et forslag til lov, der pålagde elselskaberne at afvikle kulimporten fra Sydafrika senest 6 måneder efter lovens ikrafttræden. Det skal sikres, at andre firmaer ikke iværksætter import af sydafrikanske kul i afviklingsperioden.

Det foreliggende lovforslag blev fremsat den 30. januar 1986. Forslaget er udarbejdet i nøje overensstemmelse med folketingsbeslutningen, og det har til formål at gennemføre en sådan afvikling af kulimporten fra Sydafrika. Det forbyder med virkning fra lovens ikrafttræden al import af kul med oprindelse i Den sydafrikanske Republik. Som eneste undtagelse har danske elværker adgang til over en 6 måneders periode fra lovens ikrafttræden til afvikle deres import.

Jeg skal takke for ordførernes tilkendegivelse af, at regeringen med dette forslag har levet op til ønsket fra folketingets flertal i denne sag.

Kelm-Hansen (S):

På grund af min optimistiske livsholdning vil jeg ikke helt afvise, at jeg måske kunne gøre en lille smule indtryk på hr. Ove Jensen, som jeg kan forstå ikke har påhørt min ordførertale i første omgang i hvert fald, når han kan sige her, at med dette forslag gør vi os selv til grin, og at man i Sydafrika er absolut ligeglad med dette forslag. Det, jeg påpegede i ordførertalen, og som har ministerens materiale som grundlag, understreger

[Kelm-Hansen]

netop, at Danmark har fået overordentlig megen anerkendelse rundt om i verden, ikke mindst i Afrika, for netop den lovgivning, som vi er ved at effektuere her, og jeg kunne samtidig henvise til udtalelser fra folk, der har vældig meget forstand på kulbranchen, om, at netop dette forslag var noget af det, som gjorde et ganske stærkt indtryk i Sydafrika. Jeg tror derfor, hr. Ove Jensen er lidt dårligt underrettet på dette område.

Så vil jeg gerne spørge udenrigsministeren, om han ikke vil gøre os den glæde at give os den oplysning, at det er den samlede regering, der står bag, og at alle fire regeringspartier er indstillet på at stemme for dette forslag.

Riishøj (SF):

Jeg bemærkede også, at udenrigsministeren brugte ordet »regeringen«, og som hr. Kelm-Hansen går jeg altså ud fra, at den bemærkning, medmindre andet siges, betyder, at det er hele regeringen, der stemmer for dette lovforslag. Det er trods alt vigtigt for os at vide, om det er en enig regering, der står bag.

Man kan naturligvis længe diskutere denne sags historiske forløb. Jeg er ikke helt enig med udenrigsministeren, men nu har vi lovforslaget, det bliver vedtaget, og så lader vi den diskussion ligge.

Jeg nævnte en ting i min ordførertale, men da var udenrigsministeren udenfor, og det var spørgsmålet om politiseringen af den internationale handel, som det kaldes så fint, og som jo er et generelt problem. Nu nævnte udenrigsministeren, at overholdelse af kontrakter har været et problem i denne sag. Jeg mener nu ikke, at det er det store problem, når man tænker på, hvordan Sydafrika selv overholder indgåede kontrakter. Vi skal bare holde os for øje, at både de vestlige lande og også Sovjetunionen adskillige gange har brugt handel som et politisk instrument. Tænk på USA over for Nicaragua og over for Cuba, hvor man stoppede totalt for al handel! Tænk på sanktionerne efter begivenhederne i Polen, Iran, Afghanistan! Tænk på hele opstramningen af COCOM-systemet, som USA kræver med meget store reservationer fra vesteuropæisk hold! Der lægges jo overhovedet ikke fra amerikansk side – modsat fra vesteuropæisk – skjul på, at man sim-

pelt hen vil bruge den internationale handel politisk, så jeg synes ikke, man kan bruge dette argument som sådant i denne sag overhovedet. Tværtimod er vi i den situation, at de ledende vestlige magter, som ellers gentagne gange – tænk også på Falklandskrigen! – bruger sanktioner, lige netop i denne sag ikke vil – på grund af store økonomiske interesser i Sydafrika.

Det er altså ikke os, der politiserer den internationale handel. Sydafrika er et enestående tilfælde internationalt, og jeg behøver vist ikke at gentage de utallige begrundelser herfor. Det er andre, der i allerhøjeste grad på begge sider af jerntæppet bidrager til den politisering.

Albrechtsen (VS):

Blot det supplerende spørgsmål til udenrigsministeren i forlængelse af det, hr. Riishøj sagde: jeg har noteret mig, at CD ikke til denne debat har kunnet afse en ordfører, og derfor kunne jeg tænke mig at spørge, hvordan sagen rent faktisk står her i folketingssalen. Jeg må gå ud fra, at det er den samlede regering – det var det samme spørgsmål, hr. Riishøj stillede – som står bag dette forslag, men det kan jo være, at situationen er den samme, som vi har oplevet tidligere, at de medlemmer af folketinget fra CDs gruppe, som ikke er medlemmer af regeringen, har en anden opfattelse, og jeg synes da, det kunne være interessant for folketinget og offentligheden at vide, om det er det, der fortsat er tilfældet. Det er jo muligt, at udenrigsministeren er i stand til at oplyse dette over for folketinget.

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Jeg skal da gerne yde manduktion til de medlemmer af folketinget, der ikke kan deres statsret, og gøre opmærksom på, at dette selvsagt er et lovforslag, der fremsættes af regeringen. Og dem, der yderligere ikke kender folketingets forretningsorden, skal jeg gøre opmærksom på, at jeg ikke udtaler mig på nogen folketingsgruppes vegne.

Hr. Riishøj rejste spørgsmålet om overholdelse af kontrakter. Her vil jeg bare gøre opmærksom på, at et land som Danmark med sin store afhængighed af international handel har en meget klar interesse i, at internationale kontrakter respekteres. Jeg må også minde

[Udenrigsministeren]

hr. Riishøj om, at et flertal i dette folketing, ganske vist i en anden sag inden for de seneste år, tydeligt har tilkendegivet, at man ikke ønsker at anvende handelssanktioner som politisk instrument. Men så vil jeg også medgive hr. Riishøj, at tilfældet Sydafrika er et ganske enestående eksempel, som hr. Riishøj vist kaldte det, og det er jo netop baggrunden for, at man i FN-sammenhæng har gennemført forskellige sanktioner over for Sydafrika, om end ikke så omfattende som dem, vi diskuterer her. Men jeg er enig med hr. Riishøj i, at det sydafrikanske apartheidssystem er enestående og derfor kan påkalde sig enestående reaktioner.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til udenrigsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 83.

Forslag til folketingsbeslutning om ret til tjenestefrihed uden løn for ægtefæller og samlevende til personer udsendt til udlandet for udenrigstjenesten eller internationale organisationer.

Af Pelle Voigt (SF) m.fl.
(Fremsat 7/2 86).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Jeg er i den sjældne, men bestemt glædelige situation at kunne takke SF for et forslag, som lægger op til en løsning af nogle meget væsentlige problemer.

Regeringen er helt enig med forslagsstillerne om behovet for at bedre vilkårene for æg-

tefæller og faste samlevende til medarbejdere, der bliver sendt til udlandet. Kun på den måde kan vi sikre os medarbejdere, der til stadighed vil lade sig forflytte rundt omkring i verden i Danmarks interesse.

Specielt udenrigstjenestens forflyttelsespligt medfører en række arbejdsmæssige og økonomiske problemer for de ansatte, for deres ægtefæller og for deres familier i det hele taget. Det er klart, at den almindelige udvikling i samfundet også har sat sit præg på udenrigstjenesten. Stadig flere af udenrigstjenestens medarbejdere har ægtefæller eller faste samlevende, som har eget arbejde eller egen karriere, noget, der vanskeliggør forflyttelse for ægtefællerne. Og for mange medarbejdere er det selvsagt afgørende, at ægtefællen kan få orlov fra sit arbejde i forbindelse med udsendelse – for at sikre en normal husstandsindkomst, når familien kommer tilbage til Danmark, men så sandelig da også af respekt for en ægtefælles ret til at have sin egen karriere.

Vi mærker meget tydeligt i udenrigsministeriet, hvorledes vanskeligheder for ægtefæller med at få orlov og med at få arbejde ude er med til at sætte grænser for medarbejdernes ønsker om, hvor og hvornår de gerne vil ud. Det er klart, at vi har en meget stærk forpligtelse til og interesse i til hver en tid at sikre den rette bemanding af vore repræsentationer ude, og det gøres bedst, og det gør vi for øvrigt da også helst, med de færrest mulige omkostninger for de involverede ægtefæller og familierne i øvrigt.

Forslaget, som ligger her i dag, lægger op til en ubetinget anerkendelse af medarbejdernes og deres ægtefællers ønske om at tage ud sammen. En anerkendelse af dette ønske vil uden tvivl gøre forflyttelse af medarbejderne lettere, og forhåbentlig vil det også kunne bevirke, at ægtefællers karrieremuligheder bedre bliver opretholdt, og det vil yderligere lette forflyttelserne. Derfor er beslutningsforslaget af meget stor betydning for udenrigstjenestens muligheder for at fungere bedst muligt. Jeg synes, at forslaget danner et godt grundlag for en drøftelse af, hvilke praktiske muligheder vi har for at få løst de problemer, som vi i denne sammenhæng plejer at kalde »ægtefælleproblemer«.

Der er et par elementer i forslaget, som nok fortjener grundigere overvejelser, inden